

Domnule președinte al Uniunii Juriștilor din România, Domnule secretar de stat, stimați invitați, dragi colegi!

Aș dori să încep prin a mulțumi organizatorilor, care și-au asumat această misiune importantă, să ne reunească, cum a spus frumos domnul președinte Ioan Chelaru, sub aceeași cupolă a Uniunii Juriștilor din România. Este, într-adevăr, o inițiativă specială și normală. Și, aș dori să mai remarc locul unde am fost convocați – dacă ne uităm, spiritul european este în jurul nostru. Matricea culturală în care trebuie să gândim o vedem aici și ea cuprinde spiritualitatea antecesorilor noștri, care au gândit, au creat și ne-au materializat această matrice culturală. De câte ori vin în această sală, mă simt bine și mă simt acasă și în siguranță. Precum și în alte săli care exprimă spiritul arhitectonic al României europene.

Este, într-adevăr, un moment important – Ziua Justiției – și-l mai citez o dată pe domnul președinte, spunea domnia sa că nu a fost foarte optimist, trăim niște vremuri, trăim într-o lume în resetare, nu numai în România, dar în și Europa de Est, în întreaga Europă, în toată lumea vedem că lucrurile se reasează, cu toții vedem transformarea în ritm foarte rapid pe care o încearcă lumea în care trăim. Dacă vrem să fim niște „optimiști bine informați”, vedem jumătatea goală a paharului, suntem ceva mai pesimiști văzând faptul că în loc să fim foarte veseli și să aniversăm ziua justiției libere în România, ziua justiției independente, suntem un pic mai temperați, mai gânditori și interpretăm mai mult ca un moment de reflecție această întâlnire a noastră, un moment în care ne gândim ce avem de făcut împreună, oameni inteligenți, cu înalte standarde de pregătire juridică, cum putem ajunge la soluții rezonabile într-o lume foarte agitată, asigurând cadrul normativ al acestei lumi.

Dacă nu juriștii să asigure cadrul statului de drept, cine să-l indice? Juriștii, desigur. Ei au făcut-o întotdeauna. Și să ne gândim că antecesorii noștri de acum o sută de ani au fost juriști de înaltă ținută europeană, să ne gândim la profesorul Vespasian Pella, pe care-l citesc de câte ori am ocazia, cunoscut foarte bine la nivel european, profesor și la Universitatea din Paris, cel care a aruncat scânteia creatoare a constituirii Ministerului Public Internațional pe lângă Curtea Penală de la Haga, ca o soluție, după Primul Război Mondial, să prevină producerea altor războaie devastatoare. Să identifice agresorul, să găsească, prin mijloacele justiției internaționale, soluții juridice la aceste probleme. Ne mai gândim la Nicolae Titulescu, care ne-a făcut mare cinste pe plan internațional, la Traian Pop – eu sunt absolvent al Universității din Cluj și mă gândesc la contribuția pe care juriștii ardeleni au avut-o la acest edificiu al României întregite.

Prin urmare, este, într-adevăr, un moment de reflecție, de analiză a parcursului și evoluțiilor înregistrate de sistemul judiciar în ultima perioadă, o reflecție cu referire la frământările și contestările care se fac la adresa sistemului judiciar – și-l mai citez o dată pe domnul președinte. Generalizarea este diabolică, într-adevăr. Nu am ce face, fiindcă domnia sa a prins mai multe momente de referință. Și atunci, am făcut conexiuni rapide la ceea ce ne sensibilizează pe noi, ca practicieni ai Ministerului Public și ai instituțiilor justiției. Generalizarea este diabolică. Sigur, dacă survin soluții care nu rețin condamnarea în cadrul unei proceduri penale și se dă o soluție de achitare, de ce am generaliza făcând

o exagerare cu referire la activitatea unui întreg sistem, să zicem? De ce nu am fi mulțumiți că avem o soluție care exprimă independența justiției, faptul că un judecător, după administrarea probațiunii, a văzut că un inculpat nu este vinovat, nu i-a reținut vinovăția, și apoi, în instanța de control judiciar s-a menținut această soluție? Justiția n-ar trebuie să fie atât de predictivă încât de la început să zicem – mai fac o dată referire la justiția cu softul – pentru că, dacă a trimis Ministerul Public în instanță, atunci neapărat trebuie să fie o condamnare pentru că softul Ministerului Public trebuie „să bată” cu softul instanțelor. Eu cred că ar fi o exagerare! Și în momentul acela nu ar mai exista o justiție independentă, care să exprime liber această convingere a vinovăției, în final?

Avem de-a face, prin urmare, cu o provocare a vremurilor. Antecesorii noștri acum o sută de ani – și aș dori să felicit pentru această temă, comparativ să vedem lucrurile – au trăit, cred eu, vremuri mai grele; au trăit un război devastator, apoi o molimă mare după război, care a produs mai multe victime decât chiar războiul și despre care se vorbește mai puțin – că au fost motive medicale și a fost gripa spaniolă la nivel european. Au fost alte și alte probleme cu care s-au confruntat antecesorii noștri. Dar noi spunem acum că este foarte dificil, în raport cu acele vremuri – sau poate nu ne gândim comparativ cu acele vremuri. Ne gândim numai la faptul că, într-adevăr, este o nervozitate publică. Seara ne-am dori, când mergem acasă, să ne uităm liniștiți la o emisiune relaxantă, să nu vedem nicio tensiune, să ne refacem bine și a doua zi, cu energii și cu mult optimism, să ne prezentă la birou. Ei bine, aceasta ar fi dacă lumea în care trăim n-ar fi într-o transformare foarte rapidă. Și la această transformare rapidă, fiecare vine cu soluții conform convingerii, formării și conform percepțiilor foarte apropiate. Fiindcă un om de afaceri, spre exemplu, care a intrat într-o conexiune, într-o inginerie economico-financiară, nu poate percepe lucrurile pe care trebuie să le explice la fel de liniștit cum ar percepe cineva care nu a avut această miză.

O problemă esențială care se pune este următoarea: odată cu noile tehnologii, în viața publică au început să se spună informații specifice „judiciarizării” vieții publice. S-au lansat probleme cu privire la faptul că este mult mai ușor în dezbatere ca un om public să-l acuze pe altul că a făcut cutare sau cutare nelegalitate. Chestiune de drept: într-o lume foarte globalizată, foarte transparentă prin noile tehnologii – orice informație publică este vehiculată și se învâрте pe după glob în 24 de ore – oare ar trebui să stea Ministerul Public fără să înceapă o procedură penală și să verifice problema vinovăției sau nevinovăției unei persoane? Iată o problemă. Ni se sugerează uneori că Ministerul Public, pornind o astfel de procedură, este sugestionat de anumite personalități. „De ce nu se face un efort public pentru a se susține încrederea în instituțiile justiției?” – este întrebarea noastră. De ce să nu ne asigurăm că la conducerea instituțiilor publice, prin urmare, sunt persoane care știu despre ce este vorba, adică persoane care au avut o experiență în viață, care au avut o experiență profesională, care au demonstrat niște lucrări științifice și care sunt dispuse să asigure echilibrul activității instituțiilor publice? Dar, încet, încet, cred că societatea românească înțelege acest fapt și viața publică românească începe să înțeleagă și să aibă încredere în astfel de soluții. Pentru aceasta eu doresc să vă asigur că, de la preluarea acestui mandat de procuror general, am dat curs invitațiilor care mi s-au făcut – și colegii noștri din conducerea Ministerului Public sunt aici prezenți – ori de câte ori am fost invitați, fiindcă noi nu avem nimic ce să ascundem. Este foarte clar că nimeni nu poate ascunde o faptă prevăzută de legea penală. Și noi o spunem aceasta ori de câte ori avem ocazia.

Dacă ea este prezentată public, ca o suspiciune publică, ea trebuie investigată, ea trebuie cercetată și nimeni n-ar trebui, în final, afară de cazul că poate s-au luat măsuri preventive și acolo lucrurile sunt mai sensibile... Cineva care s-a judecat liber și în văzul public, și-a clamat nevinovăția și în final a reușit să și-o demonstreze, n-ar trebui să se considere „victimele justiției”, spre exemplu. Sigur – și sunt de acord cu dumneavoastră –, maniera de a face publicitate unor cauze nu face bine nimănui. Și aici poate sunt și magistrați care au înțeles să-și promoveze propriile cauze făcându-le mai vizibile, dar vă pot asigura că din partea presei a fost o contribuție extraordinară. Și dacă cei care ar dori să fie mai ponderați în a prezenta public lucrurile acestea nu vor putea reuși prea ușor, din cauza solicitărilor imperativ-agresive care sunt formulate de unele publicații, care ne solicită foarte ferm să punem la dispoziție tot felul de lucruri din dosare.

Ei bine, aici cred că ar trebui să fim cu toții echilibrați și să înțelegem că atât magistrații Ministerului Public, poate, sau ofițerii Poliției Judiciare care au dat unele informații din dosarele respective, cât și presa, au avut o anumită contribuție. Însă aș dori să vă spun că percepția mea, ca magistrat al Ministerului Public, cu experiență în domeniu, este că în ultima perioadă lucrurile au fost mult moderate, temperate. Cu toții am înțeles că nu trebuie să avem o contribuție negativă în a agita în public lucruri care țin până la urmă de modul de desfășurare a justiției. Când se va da o soluție, atunci se va vedea soluția.

Și, într-o manieră rezonabilă, văzând și regulamentul privind comunicarea informațiilor cu mass media, care a fost realizat de bună-credință și de bună înțelegere cu reprezentanții mediei, ne arată cadrul în care noi trebuie să dăm anumite informații sau să nu dăm anumite informații pentru că afectează bunul mers al procesului penal. Însă aceasta nu-i împiedică pe reprezentanții mass mediei să ne testeze periodic vigilența, dacă urmărim cu un deget pe regulament și cu unul pe solicitările dumnealor, să vedem dacă într-adevăr corespund solicitările foarte doritoare de informații. Care, până la urmă, poate că sunt de înțeles, fiindcă opinia publică vrea să știe anumite lucruri.

În acest context – și o să mă apropiu de final – societatea, din perspectiva nevoii de dreptate pe care o resimte, are nevoie de instituții independente. Are nevoie și de un Minister Public, și de procurori care să lucreze independent. Nu există ceea ce se spune, că procurorul este independent în dosarul lui, dar deasupra lui, șeful lui, nimic... trebuie să pocnească călcâiele, să-l salute regulamentar... Nu există aceasta. Când ne gândim la un Minister Public independent și la procurori independenți, ne gândim la standardele europene, care spun că „independența procurorilor nu este un privilegiu conferit în interesul procurorilor, ci o necesitate pentru a ne asigura că justiția, ca una dintre puterile statului, prin instituțiile sale, este capabilă să-și îndeplinească rolul de a menține echilibrul puterilor și corectitudinii relației dintre stat și cetățean”.

Acestea sunt noile standarde ale Uniunii Europene și noi, dacă le vom respecta, vom putea avea parte de o justiție echilibrată, independentă, cu instituții echilibrate. Sigur, obligația corelativă este ca magistrații – judecători, procurori – să fie și ei atenți la ceea ce fac, să aibă sentimentul responsabilității. Acesta este esențial; nu poți fi independent și să faci ce crezi tu. Că este foarte grav și faci rău sistemului din care faci parte. Dar, dacă veți urmări domniile voastre cu atenție, veți vedea că pe rolul CSM, al secțiilor de profil, există niște cauze – nu multe, că în ultima perioadă s-au mai rărit – niște cauze disciplinare, prin care

este realizată o disciplinare a magistraților cu referire la maniera de comunicare în public și la maniera de exercitare a atribuțiilor în cadrul legal.

Eu aș dori, în final, să vă transmit un mesaj de încredere în procurori, ca magistrați ai Ministerului Public, pentru că vom rămâne fideli spiritului Constituției, pentru că vom acționa cu profesionalism și imparțialitate pentru a apăra drepturile și libertățile fundamentale, așa cum este prevăzut în art. 132 din Constituția României. De asemenea, aș dori să transmit un mesaj de apreciere și de respect pentru efortul pe care toate profesiunile juridice îl fac pentru a putea dialoga, pentru a găsi soluții juridice, fiecare pe domeniul său de specializare și pentru a putea, astfel, să ne exercităm profesiunea cu responsabilitate față de societate și cetățeni, aplicând și respectând legea.

O scurtă trimitere, în final, aș dori să fac la întâlnirea de la Alba Iulia care a avut loc la sfârșitul săptămânii trecute, unde, într-un spirit într-adevăr de unitate, la 100 de ani de la Marea Unire, au înțeles să participe la conferința privind independența și imparțialitatea justiției în jurisprudența Curții Drepturilor Omului a Uniunii Europene, o conferință care a fost organizată împreună, de Ministerul Public cu UNBR, la care au participat liderii tuturor profesiunilor juridice. A fost acolo președintele Înaltei Curți, a fost vicepreședintele CSM, de asemenea, președintele UNBR, procurorul general, au fost trei judecători CEDO, inclusiv judecătorul național, doamna Motoc, care a avut amabilitatea să contribuie la această reuniune. Și împreună am discutat cum ar trebui să funcționeze instituțiile justiției, pentru ca ele să fie în același timp independente și, în același timp, să respecte drepturile omului și libertățile fundamentale. Pentru că s-a organizat la Alba Iulia, a avut o anumită semnificație, a locului și spiritului de uniune între toate profesiunile juridice și a avut caracterul unei activități pe care noi am desfășurat-o, în cadrul unui proiect pe care l-am început în urmă cu doi ani „Respectarea drepturilor fundamentale și a libertăților cetățenești în faza de urmărire penală”, un proiect al Ministerului Public. Am văzut câte discuții publice sunt în legătură cu maniera în care s-au executat unele și altele dintre actele de urmărire penală, contestările publice la anumite incidente procesual-penale care au avut loc, și atunci am hotărât că este important să impulsionăm cunoașterea problematicei, a jurisprudenței CEDO în această materie, pentru a evita să avem alte condamnări la CEDO și pentru a asigura o formare profesională la cel mai înalt nivel pentru magistrații Ministerului Public, dar și pentru ceilalți participanți la aceste activități. Am avut până acum patru sau cinci stagii de formare profesională regionale și la nivel național, această reuniune de la Alba Iulia a avut loc în acest context și vă spun aceste lucruri pentru a vă asigura că Ministerul Public este deschis, transparent, dorește să fie cu adevărat un garant al drepturilor fundamentale, așa cum este prevăzut în Constituție.

Noi trebuie să ne gândim că am avut o perioadă în care România a trecut printr-o experiență pe care nu și-a dorit-o, de organizare statală până în 1989, instituțiile statului au avut anumite reacții, care s-au format în estul european în acea perioadă, iar acum, după 28 de ani, noi trebuie să facem tot ce este posibil pentru ca instituțiile justiției românești să revină la standardele anterioare – și o să vă spun unul singur: Prin Legea de Organizare Judecătorească din 1939, magistrații Ministerului Public, ca și judecătorii, la nivelul Înaltei Curți și la nivelul curților de apel, prin urmare procurorii, erau inamovibili. Este ceva extraordinar. Alții au venit și ne-au resetat, și ne-au spus cum trebuie să lucrăm. Ne-au adus judecători populari de 6 luni formare profesională. Dar acela este nivelul la care se afla Ministerul Public în 1939. Noi am avut instituții de nivel european, avem

standardele de dinainte... Am mai spus-o public: Primii zece procurori generali ai Ministerului Public, începând cu Mihail Kogălniceanu, au fost fondatori sau membri fondatori ai Academiei Române, adică erau oameni de înaltă cultură, de cultură enciclopedică, erau oameni cu preocupări în multe domenii și cu realizări profesionale, iar noi acum trebuie să revenim la un nivel de cultură profesională care să fie compatibil cu acele standarde pe care noi le-am avut și din păcate le-am pierdut, într-o anumită perioadă, pe care România nu și-a dorit-o.

Dar eu zic că putem fi optimiști la 100 de ani, avem juriști nu mai puțin profesioniști, inteligenți, care trebuie să se reunească, sub cupola generoasă a Uniunii Juriștilor din România, și să producă soluțiile tehnice tuturor problemelor de tehnică juridică; tuturor problemelor cu care ne confruntăm.

Vă mulțumesc foarte mult.

Augustin Lazăr,

Procurorul General al Parchetului de pe Înalta Curte de Casație și Justiție